

- ७) कोहलबर्ग च्या मते ——— पातळीत चांगला मुलगा किंवा मुलगी म्हणण्यावर आधारित नैतिक वर्तन असते.
 अ) पूर्व सांकेतिक
 ब) सांकेतिक
 क) सांकेतिकीनंतर
 ड) मूर्त
- ८) गतिमंदता ही ——— भेदांशी संबंधित आहे.
 अ) शारीरिक
 ब) भावनिक
 क) मानसिक
 ड) सामाजिक
- ९) बालकाच्या सामाजिकरणावर प्रभाव टाकणारा ——— हा घटक नाही.
 अ) जात
 ब) वर्ग
 क) लिंग
 ड) यापैकी नाही
- १०) बाल्यावस्थेचे ——— हे वैशिष्ट्य आहे.
 अ) शारीरिक
 ब) बोधात्मक
 क) भाषा
 ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) झोपडपट्टीमध्ये राहणाऱ्या बालकाची वैशिष्ट्ये लिहा. ०५
 ब) कुमारावस्थेकरिता शिक्षकाची भूमिका काय आहे? ०५

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) बालकाच्या समाजीकरणावर परिणाम करणारे कोणतेही दोन घटक स्पष्ट करा. ०५
 ब) भावनिक बुद्धिमत्तेचा अर्थ आणि महत्त्व लिहा. ०५

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) वाढ आणि विकास म्हणजे काय? विकासाची सामान्य तत्त्वे लिहा. अध्ययन आणि विकासातील संबंध स्पष्ट करा.
 ब) मानवी विकास म्हणजे काय? मानवी विकासाचे कोणतेही तीन टप्पे योग्य उदाहरणांसह लिहा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५

- अ) समाजीकरण म्हणजे काय? सामाजिक बदल आणि त्याचा बालकावर परिणाम लिहा.
 ब) व्यक्तीमत्त्व म्हणजे काय? व्यक्तीमत्त्वाची वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.६ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

२०

- अ) पियाजेचा बोधात्मक विकास सिद्धांत
- ब) स्व संकल्पना
- क) समाजीकरणाची प्रक्रिया
- ड) सर्जनशीलता
- इ) मंद अध्ययनार्थी

- 9) _____ is not a factor of affecting socialization of the child.
- a) Caste
 - b) Class
 - c) Gender
 - d) None of the above
- 10) _____ is the developmental characteristic of childhood.
- a) Physical
 - b) Cognitive
 - c) Language
 - d) All above

Q.2 Write the short answer of following.

- a) Write the Characteristic of children which live in slum. **05**
- b) What is the role of teacher for adolescence? **05**

Q.3 Write the short answer of following.

- a) State the any two factors affecting of socialization of the child. **05**
- b) Write the meaning and importance of Emotional intelligence. **05**

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **15**

- a) What is meant by Growth and development? Write the general principles of development and explain the relationship between development and learning.
- b) What is meant by human development? Write any three stages of human development with appropriate examples.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) **15**

- a) What is meant by socialization? Write the social change and its effect on a child.
- b) What is meant by personality? Write the characteristics of personality.

Q.6 Write Short Notes. (Any Four) **20**

- a) Piaget's theory of cognitive development
- b) Self-concept
- c) Process of socialization
- d) Creativity
- e) Slow learners

प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

१५

- अ) भाषेचे महत्त्व
- ब) प्रभावी संप्रेषणात शिक्षकाची भूमिका
- क) चांगल्या संप्रेषणाची वैशिष्ट्ये
- ड) वर्गातील सकारात्मक परिस्थितीत शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांचे केलेले कौतुक

Seat No.	
-----------------	--

Set

P

**B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area –B: Curriculum and Pedagogic Studies
Language across the Curriculum (1/2) (BED1102)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) _____ is an effective medium of communication.
 - a) Language
 - b) Skills
 - c) Approaches
 - d) Methods

- 2) _____ is a proper sequence of development of language skills.
 - a) Listening, Speaking, Writing, Reading
 - b) Speaking, Reading, Listening, Writing
 - c) Reading, Writing, Speaking, Listening
 - d) Listening, Speaking, Reading, Writing

- 3) _____ is not the type of verbal communication.
 - a) Visual
 - b) Oral
 - c) Mannerism
 - d) Written

- 4) _____ is an example of creating situations in the class.
 - a) Debate
 - b) Role playing
 - c) Asking questions
 - d) Above all

- 5) Rules of social behavior means _____.
 - a) Appreciation
 - b) Etiquettes and manners
 - c) Polite behaviour
 - d) Positive situation

Q.2 Write short answers. 10

- a) State the concept of language across the curriculum.
- b) State the concept of communication.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the utility of language and situations in the classroom.
- b) Explain the student polite expressions in different life situations.

Q.4 Write Short Notes on. (Any Three)

15

- a)** Importance of language
- b)** Role of teacher in Effective Communication
- c)** Characteristics of good Communication
- d)** Teacher appreciation of students in positive situation of classroom

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) शिक्षणाचा अर्थ सांगा. राष्ट्रीय एकात्मता व आंतरराष्ट्रीय सामंजस्यतेसाठी शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) बहुभाषिक आणि बहुसांस्कृतिक वर्गातील विद्यार्थ्यांशी आंतरक्रिया करताना शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) १५
- अ) विविध भाषांचे परस्परावलंबन
- ब) गणित व विज्ञानाचा दैनंदिन जीवनावरील प्रभाव
- क) शिक्षणाशास्त्रातून उदयास आलेल्या विविध शाखा
- ड) शिक्षणाची ध्येये

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

**B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (BED1103)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) Social transformation through education helps reduce _____ in society.
 - a) Communication
 - b) Unity
 - c) Inequality
 - d) Diversity

- 2) Education became a specialized subject due to its _____ importance.
 - a) Spiritual
 - b) Aesthetic
 - c) Technical
 - d) Social and Development

- 3) History is closely related to subject like civics and _____.
 - a) Geography
 - b) Algebra
 - c) Physics
 - d) Biology

- 4) Using calendars, measuring distances or checking temperature involves _____.
 - a) Science
 - b) Common sense
 - c) Mathematics
 - d) History

- 5) Geography supports history by explaining the _____ setting of historical events.
 - a) Political
 - b) Economic
 - c) Emotional
 - d) Geographical

Q.2 Write short answers. 10

- a) Explain the interdependence of Science and Mathematics.
- b) Explain the meaning and concept of Interdisciplinary approach.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) State the meaning of Education. Explain the role of Education in National integration and International understanding.
- b) Explain the role of teacher in while dealing with Multi-lingual and multi-cultural students in the classrooms.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)

15

- a) Interdependence of various languages
- b) Impact of science & mathematics on day to day life
- c) Emergence of various branches from education
- d) Aims of Education

प्र.६ टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

२०

- अ) व्यावसायिक समाधानाची संकल्पना
- ब) शाळेतील नेतृत्वाचे प्रशिक्षण
- क) व्यक्तिमत्व व एकात्मिक व्यक्तिमत्व
- ड) स्मरणाचे प्रकार
- इ) शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याप्ती

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Learning and Teaching (BED1201)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

10

- 1) _____ is the higher level of thinking.
 - a) Critical
 - b) Logical
 - c) Creative
 - d) Reflective
- 2) In learning process _____ dimensions are included.
 - a) habits
 - b) attitude
 - c) skill
 - d) all above
- 3) To study student's present and past behavior _____ method is used.
 - a) observation
 - b) case study
 - c) experiment
 - d) all above
- 4) In Flander's interaction analysis total _____ groups are stated.
 - a) 5
 - b) 7
 - c) 9
 - d) 10
- 5) In perception _____ is involved.
 - a) Sensation
 - b) meaning
 - c) Sensation and meaning both
 - d) None of these
- 6) Multifactor theory of intelligence was stated by _____.
 - a) Spearman
 - b) Thurston
 - c) Gardner
 - d) Skinner
- 7) Social learning theory was developed by _____.
 - a) Bandura
 - b) Kohler
 - c) Gagne
 - d) Thorndike
- 8) The physical age of Amar is 20 and his mental age is 10 then his IQ is _____.
 - a) 160
 - b) 62.5
 - c) 50
 - d) 200

- 9) In constructivist approach of teaching and learning _____ has no importance.
- a) Activity
 - b) textbook
 - c) self-experience
 - d) reference book
- 10) _____ is the most stable group.
- a) Crowd
 - b) Community
 - c) School
 - d) Club

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) Explain the cumulative record card as tool to study classroom dynamics.
- b) Explain the concept of motivation in learning.

Q.3 Answer the following questions. 10

- a) Explain the difference between adjustment and maladjustment.
- b) State the professional ethics of teachers.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 15

- a) Explain the introspection and observation study methods of educational psychology.
- b) State the concept of intelligence. Explain the Gardner's theory of multiple intelligence.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 15

- a) State the concept and nature of teaching process. Explain cognitive approach of teaching learning.
- b) Explain the concept of group. Explain characteristics and psychology of social group.

Q.6 Write Short Notes (Any Four) 20

- a) Concept of Job satisfaction
- b) Training for leadership in school
- c) Personality and integrated personality
- d) Types of memory
- e) Scope of Educational Psychology

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.एड. (सत्र - II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Contemporary India and Education (BED1202)

वार, दिनांक: शनिवार, १८-१४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते १२:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) ——— आयोगाने बहुउद्देशिय शाळांची स्थापना करण्याची शिफारस केली आहे.
 - अ) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण - १९८६
 - ब) मुदलियार - १९५२-५३
 - क) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण - २०२०
 - ड) एनसीएफ - २००५
- २) नवोदय विद्यालय स्थापना करण्याची शिफारस ——— च्या धोरणात केलेली आहे.
 - अ) एनईपी-२०२०
 - ब) एनईपी-१९८६
 - क) एनसीएफ-२००५
 - ड) आरटीई - २००९
- ३) सार्वजनिक क्षेत्रातील व्यवस्थापनात, खाजगी व्यक्तीचा सहभाग, करून घेण्याच्या प्रक्रियेस ——— म्हणतात.
 - अ) खाजगीकरण
 - ब) जागतिकीकरण
 - क) उदारीकरण
 - ड) वरील सर्व
- ४) भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्यात घटनाकारांनी भारतीय नागरिकांना ——— न्यायाची हमी दिलेली आहे.
 - अ) धार्मिक, सांस्कृतिक आणि भाषिक
 - ब) सामाजिक, आर्थिक आणि राजनैतिक
 - क) आर्थिक धार्मिक आणि वांशिक
 - ड) राजनैतिक, धार्मिक आणि सांस्कृतिक

- प्र.५ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १५
- अ) मुदलियार आयोगाचे (१९५२-५३) माध्यमिक शिक्षणात योगदान सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय राज्यघटनेची प्रास्ताविका म्हणजे काय सांगून घटनेतील मुलभूत कर्तव्य स्पष्ट करा.
- प्र.६ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) २०
- अ) त्रिभाषा सुत्र
- ब) शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण
- क) खडू-फळा मोहिम
- ड) राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा (NCF-200५)
- इ) वुडचा खलिता

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Contemporary India and Education (BED1202)**

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative.

10

- 1) _____ Commission recommended to establish multipurpose schools.
 - a) National Education Policy – 1986
 - b) Mudaliyar - 1952-53
 - c) National Educational Policy – 2020
 - d) NCF-2005

- 2) Establishment of Navodaya Vidyalaya is recommended in the policy of _____.
 - a) NEP – 2020
 - b) NEP – 1986
 - c) Cultural
 - d) RTE – 2009

- 3) In Public sector management, the process of involving private individuals is called _____.
 - a) Privatization
 - b) Globalization
 - c) Liberalization
 - d) Above all

- 4) Indian Constituent members in the preamble of the constitution of the India secure _____ justice to all.
 - a) Religious, cultural and linguistic
 - b) Social, economic and political
 - c) Economic, religious and racial
 - d) Political, religious and cultural

- 5) The _____ citizen are mentioned in Article 51(A) of the Indian state constitution.
 - a) Fundamental Rights
 - b) Fundamental Duties
 - c) Fundamental Responsibility
 - d) Fundamental Need

- 6) _____ is the most important factor affecting the socialization of children.
 - a) Society
 - b) Colour
 - c) Religion
 - d) Class

Seat No.	
-------------	--

Set	P
-----	---

बी.एड्. (सत्र - II) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Curricular Area - B: Curriculum and Pedagogic Studies
Marathi (BED1203)

वार, दिनांक: मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०५
- १) मानवाच्या जीवनात जननी ——— आणि जननीभाषा यांना अनन्यसाधारण महत्त्व आहे.
अ) जन्मभूमी ब) युद्धभूमी
क) स्मशानभूमी ड) भूमी
- २) प्रकट वाचनालाच ——— म्हणतात.
अ) मूकवाचन ब) मुखवाचन
क) पूरकवाचन ड) मनोगतवाचन
- ३) भाषा हा ——— शब्द आहे.
अ) इंग्रजी ब) उर्दू
क) हिंदी ड) संस्कृत
- ४) गद्य अध्यापनाची उद्दिष्टे ——— आहे.
अ) ज्ञान आणि आकलन ब) विचाराभिव्यक्ती
क) व्यक्तिमत्व विकास ड) वरील सर्व
- ५) उद्गामी पध्दतीचा जनक ——— यांना मानला जातो.
अ) हर्बर्ट ब) मायकल वेस्ट
क) माधव जूलियन ड) केशवसूत
- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.
- अ) परिसंवाद पध्दतीचा उपयोग केव्हा व कसा करावा? ०५
- ब) अध्यापनात चित्रपटाचा उपयोग कसा कराल? ०५

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) मातृभाषेच्या शिक्षकांची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) भाषा म्हणजे काय ते सांगून भाषेची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.४ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) कथन पध्दतीचे गुणदोष सांगा.
- ब) मातृभाषा—विचार, भावना व अनुभव आदान प्रदानाचे साधन
- क) इंटरनेट व संगणकाची उपयुक्तता सांगा
- ड) वाचनाचे फायदे सांगा

- प्र.३ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) १०
- अ) सामाजिक, भावनिक और बौद्धिक विकास की दृष्टी से छात्रों के जीवन में भाषा का महत्व स्पष्ट कीजिए।
- ब) हिंदी अध्यापन की चार पध्दतियाँ विस्तार से स्पष्ट कीजिए।
- प्र.४ निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी तीन) १५
- अ) निरीक्षण कौशल का हिंदी अध्यापन में महत्व लिखिए।
- ब) लेखन कौशल का महत्व लिखिए।
- क) भाषा शिक्षा के सामाजिक आधार के रूप में परिवार का स्थान लिखिए।
- ड) अध्यापन की संभाषण विधि के गुण दोष।

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
English (BED1205)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternative. 05

- 1) The objective of Direct method is _____.
 - a) To increase power of comprehension
 - b) To increase communicative power
 - c) To develop a command over the target language
 - d) To develop personality
- 2) The natural sequence of basic skills of learning any language is _____.
 - a) L.S.W.R.
 - b) L.S.R.W.
 - c) L.R.W.S.
 - d) L.W.R.S.
- 3) According to _____, "English is our major Window on the World".
 - a) Mahatma Gandhi
 - b) Pt. J.L. Nehru
 - c) Sarojini Naidu
 - d) None of these
- 4) Which one of the following sentences is grammatically correct?
 - a) Those books are of I
 - b) Those books are my
 - c) Those books are mine
 - d) Those books are I's
- 5) The entire class engages in activities such as stitching buttons, cutting onion, cleaning garlic or knitting is one of the examples of _____.
 - a) Religious Tolerance
 - b) Equality of Gender
 - c) Neatness
 - d) Sensitivity

Q.2 Answer the following question in short. 10

- a) Explain the structure of English language.
- b) State the merits of Situational approach.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain structural Approach? What steps will you adopt in the structural approach?
- b) Explain the aims and objectives of teaching English at secondary and higher secondary level.

Q.4 Answer in short. (Any Three)

15

- a)** State the Position of English in present school curriculum.
- b)** Steps of Advanced Organizer Model
- c)** Merit of Eclectic Method
- d)** Explain Concept of Phonemes

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) गणित अध्यापनाची प्रायोगिक पद्धत पुढील मुद्द्यास अनुसरून स्पष्ट करा.

- १) स्वरूप
- २) उदाहरणासह शिक्षक भूमिका
- ३) गुणदोष

किंवा

ब) तुमच्या शाळेत गणित मंडळाचे आयोजन कसे कराल ते स्पष्ट करा. या गणित मंडळामार्फत तुमच्या शाळेसाठी विविध उपक्रमांचे आयोजन कसे कराल ते स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

१५

अ) गणितज्ञ युविलड यांचे गणितातील योगदान स्पष्ट करा.

ब) तुम्ही तुमच्या शाळेत पर्यवेक्षित अभ्यास या तंत्राचा प्रभावी उपयोग कसा कराल ते स्पष्ट करा.

क) गणितात चुंबकीय फलकाचा उपयोग कसा कराल ते स्पष्ट करा.

ड) गणितात सूट संकल्पनेचे अध्यापन तुम्ही इयत्ता आठवीला कसे कराल?

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - B: Curriculum and Pedagogic Studies
Mathematics (BED1206)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) _____ is not a characteristic of Mathematics subject.

a) Science and Art	b) Manmade Science
c) Practice	d) Logical Thinking

- 2) 'Student reads bar diagram. Here, this is a specification of _____ objectives.

a) Knowledge	b) Understanding
c) Application	d) Skill

- 3) For accuracy in the geometrical constructions _____ technique is more effective.

a) Supervised Study	b) Revision
c) Drill	d) Home work

- 4) The _____ method is used to practice the formula in mathematics.

a) Inductive	b) Deductive
c) Analysis	d) Synthesis

- 5) _____ is an example of linear equation.

a) $-2y + 5$	b) $5x^2 - 4$
c) $8x^2 + 5y$	d) $8y^3$

Q.2 Answer the following question.

- a) Explain importance of Mathematics. 05
- b) How will you teach Types of Algebraic Expressions to standard seventh. 05

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain experimental method in teaching of mathematics according to following points.
 - 1) Nature
 - 2) Teachers role with example
 - 3) Merits and demerits

OR

- b)** Explain how you will organise Mathematics club in your school. Explain how you will organize various programme by mathematics club in your school.

Q.4 Write short notes. (Any Three)**15**

- a)** Explain the contribution of mathematician Euclid in mathematics.
- b)** Explain how you will organize supervised study in the teaching of mathematics.
- c)** How you will use magnetic board for teaching of mathematics?
- d)** Explain how you will teach discount for VIII standard.

سوال نمبر 3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیے۔ (کوئی ایک)

05

(1) تدریسی وسائل کی اہمیت اور قسمیں تفصیل سے بیان کیجیے۔

05

(2) سرسید احمد خان کی تعلیمی خدمات بیان کیجیے۔

15

سوال نمبر 4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصراً دیجیے۔ (کوئی تین)

(1) اردو کی قومی اور بین القوامی سطح پر اہمیت واضح کیجیے۔

(2) اردو کمرہ Urdu Room کی اہمیت بتائیے۔

(3) (Computer Assisted Learning) CAL اور (Project Based Learning) PBL

میں کیا فرق ہوتا ہے۔

(4) اردو کا رابطہ کسی دیگر مضمون سے کس طرح کریں گے؟

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १०
- अ) दृक साधनांची उदाहरणे सांगून महत्व लिहा.
ब) विज्ञान अध्यापनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या अध्यापनाची सूत्रे लिहा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर द्या. (कोणताही एक) १०
- अ) विज्ञान अध्यापनाच्या पध्दती लिहा प्रकल्प पध्दतीच्या पायऱ्या, शिक्षकांची भूमिका फायदे व तोटे लिहा.
ब) विज्ञान अध्यापनातील कृतीयुक्त साधने लिहा. विज्ञान मंडळाची संकल्पना सांगून महत्व व राबविण्यात येणारे उपक्रम लिहा.
- प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) विज्ञान व गणित यातील समवाय
ब) सहकार्यशील अध्ययन
क) प्रयोगशाळेची गरज व प्रयोगशाळे सुरक्षिततेबाबत उपाय
ड) क्षेत्रभेट
इ) डॉक्टर ए.पी.जे. अब्दुल कलाम व डॉक्टर होमी भाभा यांचे योगदान

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two –Part- I
General Science (BED1209)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 05

- 1) _____ method is more popular among science teachers.
 - a) Laboratory
 - b) Inductive
 - c) Deductive
 - d) Demonstration

- 2) Science means study of _____.
 - a) Living-nonliving elements
 - b) Animal – plants
 - c) Natural resources
 - d) Human

- 3) Student suggests new examples circular motion is the specification of ____ objective.
 - a) Knowledge
 - b) Application
 - c) Understanding
 - d) Skill

- 4) Co- operative learning is essential for _____.
 - a) Group work
 - b) Development of higher ordered thinking
 - c) Learning
 - d) Task compliance

- 5) While preparing the chart _____ are taken under consideration.
 - i) Minimum but effective words
 - ii) Perfect color combination
 - iii) Imagination in portrait
 - iv) Real picture
 - a) i), ii)
 - b) i), ii), iii)
 - c) i), ii), iv)
 - d) ii), iii), iv)

Q.2 Answer the following question. 10

- a) Write the eggs of visual aids and their importance.
- b) What are the maxims of teaching used in teaching Science?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) What are the teaching methods of Science? Write the steps of project method, role of teacher, merits and it's demerits.
- b) What are the support systems in teaching of Science? Write about the concept Science club, it's importance and activities are running by Science club.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three) 15

- a) Corelation of Science and mathematics
- b) Cooperative learning
- c) Science laboratory need and it's safety measures
- d) Field trip
- e) Contribution of A. P. J. Abdul Kalam and Dr. Homi Jahangir Bhabha

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) अप्रक्षेपित साधने कोणती ते सांगून इतिहासाच्या प्रभावी अध्यापनासाठी तुम्ही तत्ते व प्रतिकृतींचा वापर कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
- ब) अध्यापन तंत्रे म्हणजे काय ते सांगून पर्यवेक्षित अभ्यास तंत्राची विस्ताराने चर्चा करा.
- प्र.४ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) इतिहास कक्षाची गरज व महत्व स्पष्ट करा.
- ब) सहकार्यात्मक अध्यापनाचे फायदे स्पष्ट करा.
- क) इतिहासाचा भूगोल विषयाशी समवाय कसा साधाल?
- ड) संविधानानुसार भारतीय नागरिकांची कर्तव्ये

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two – Part - I
History (BED1210)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) In _____ method of Teaching history student is active.

a) Discussion	b) Story telling
c) Lecture	d) Narration

- 2) "The Origin of any historical incident is in economic status" Who said this _____.

a) Karl Marks	b) M. Gandhi
c) Tilak	d) None of these

- 3) Following is a _____ audio visual aids.

a) Graph	b) T.V.
c) Film strip	d) None of these

- 4) The Treaty of Bhalki between Salabatjung and Maratha was signed on November _____.

a) A.D. 1752	b) A.D. 1750
c) A.D.1756	d) A.D.1758

- 5) Osburne has suggested to use _____ Technique in the Year of 1957.

a) Panel Discussion	b) Seminar
c) Brain Storming	d) Group Discussion

Q.2 Answer the following.

- a) Explain the causes of Marathas Rise. 05
- b) State the objectives of teaching history at secondary level. 05

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Which are the non projected aids? How will you use charts and models for effective teaching of History? Explain with Examples.
- b) What is teaching Techniques? Discuss in detail Supervised study Technique.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)

15

- a) Explain the need and importance of History room.
- b) Explain the advantages of co-operative learning.
- c) How will you Co-relation geography with history?
- d) Duties of the Indian citizens as per Constitution.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) समवाय म्हणजे काय? समवायाचे प्रकार सांगा. इतिहासाशी भूगोल विषयाचे समवाय कसे साधाल ते स्पष्ट करा.
- ब) भूगोल अध्यापनात कोण-कोणत्या शैक्षणिक साधनाचा वापर करतात ते स्पष्ट करा.
- प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) भूगोलाच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) भूगोल मंडळाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- क) भूगोल अध्यापनाच्या विविध कार्यानिती स्पष्ट करा.
- ड) पर्जन्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)**15**

- a)** Explain the various concepts of geography.
- b)** Explain the objectives of geography club.
- c)** Explain the strategies for teaching geography.
- d)** Explain the different types of rainfall.

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.एड. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Knowledge and Curriculum – Part I (1/2) (BED2301)

वार, दिनांक: शुक्रवार, १७-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०५

- १) अंतर्निहित ज्ञानाचे प्राथमिक वैशिष्ट्य काय आहे?
 - अ) ते सहजपणे व्यक्त आणि सामायिक करता येते.
 - ब) ते व्यक्त करणे किंवा हस्तांतरीत करणे कठीण आहे.
 - क) ते वैयक्तिक अनुभव आणि अंतर्ज्ञानवर आधारित आहे.
 - ड) ते औपचारिक आणि पद्धतशीर असते.
- २) खालीलपैकी ---- हे अमूर्त ज्ञानाचे वैशिष्ट्य आहे.
 - अ) ते प्रत्यक्ष अनुभवावर आधारित आहे.
 - ब) ते मूर्त आणि स्पष्ट असते
 - क) यासाठी चिकित्सक विचार, विश्लेषणाची आवश्यकता असते.
 - ड) सरळ आणि साधे असते
- ३) खालीलपैकी ---- हे टायलर यांच्या अभ्यासक्रम विकसन प्रतिमानाचे प्राथमिक लक्ष्य (Focus) आहे.
 - अ) विद्यार्थी केंद्रित दृष्टीकोन
 - ब) विषय केंद्रित दृष्टीकोन
 - क) उद्दिष्टे केंद्रित दृष्टीकोन
 - ड) प्रक्रिया केंद्रित दृष्टीकोन
- ४) खालीलपैकी ---- हे हिल्डा टाबा यांच्या अभ्यासक्रम विकसन प्रतिमानाचे प्रमुख वैशिष्ट्ये आहे.
 - अ) अवगामी दृष्टीकोन
 - ब) उद्गामी दृष्टीकोन
 - क) उद्दिष्टे केंद्रित दृष्टीकोन
 - ड) विषय केंद्रित दृष्टीकोन
- ५) खालीलपैकी ---- ही वैज्ञानिक पद्धतीची पहिली पायरी आहे.
 - अ) परिकल्पनांची निर्मिती
 - ब) प्रयोग करणे
 - क) निरीक्षण करणे
 - ड) निष्कर्ष काढणे

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १०
- अ) हिल्डा टाबा यांचे अभ्यासक्रम विकसनाचे प्रतिमान सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) अभ्यासक्रम विकसनाचा अध्ययनार्थी केंद्रित दृष्टीकोन सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) ज्ञान म्हणजे काय ते सांगुन, ज्ञानाचे अंतर्निहित (implicit) स्पष्ट (explicit) आणि मौलिक (tacit) प्रकार स्पष्ट करा.
ब) ज्ञानाचे विविध पैलू/घटक (aspects) सांगुन, स्थानिक आणि वैश्विक व मूर्त आणि अमूर्त ज्ञान सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्र.४ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) ज्ञानप्राप्तीचे मार्ग
ब) अभ्यासक्रम आराखड्याची गरज
क) राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा (NCF) २००५ ची प्रमुख वैशिष्ट्ये
ड) अभ्यासक्रम मूल्यांकनाचे मार्ग

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Knowledge and Curriculum – Part I (1/2) (BED2301)**

Day & Date: Friday, 17-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) What is the primary characteristics of implicit knowledge?
 - a) It is easily articulated and shared
 - b) It is difficult to articulate or transfer
 - c) It is based on personal experience and intuition
 - d) It is formal and systematic

- 2) The following _____ is a characteristic of abstract knowledge.
 - a) It is based on direct experience
 - b) It is concrete and tangible
 - c) It requires critical thinking and analysis
 - d) It is simple and straight forward

- 3) The following _____ is the primary focus of Tyler's model of curriculum development.
 - a) Student centered approach
 - b) Subject centered approach
 - c) objectives centered approach
 - d) Process centered approach

- 4) The following _____ is a key feature Hilda Taba's model of curriculum development.
 - a) Deductive approach
 - b) Inductive approach
 - c) Objectives centered approach
 - d) Subject centered approach

- 5) The following _____ is the first step in the scientific method.

a) Formulating hypothesis	b) Conducting an experiment
c) Making observations	d) Drawing conclusions

Q.2 Write short answers. 10

- a) Explain in detail Hilda Taba's model of curriculum development.
- b) State the learner centered approach of curriculum development.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) What is knowledge and describe in detail types of knowledge Implicit, explicit and tacit.
- b) State the aspects of knowledge and describe in detail local and universal, and concrete and abstract knowledge.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three) 15

- a) Ways of acquiring knowledge
- b) Need of curriculum framework
- c) Silent features of NCF- 2005
- d) Ways of assessing the curriculum

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.एड. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Assessment for Learning (BED2302)

वार, दिनांक : सोमवार, २०-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ८०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

१०

- १) मूल्यमापन म्हणजे शैक्षणिक ——— किती प्रमाणात साध्य झाले हे ठरविण्यासाठी उपयोजिलेली सूत्रबद्ध पद्धती होय.
अ) विचार
ब) उद्दिष्टे
क) अनुभव
ड) पुरावे
- २) लघुत्तरी व दीर्घोत्तरी प्रश्नांचा समावेश ——— परीक्षेमध्ये समाविष्ट केले जात नाही कारण ती त्या परीक्षेची मर्यादा आहे.
अ) तोंडी
ब) ऑनलाइन
क) स्पर्धा
ड) खुले पुस्तक
- ३) शाळेमध्ये विद्यार्थ्यांस ज्ञान व अनुभव मिळविण्यासाठी ——— असणे महत्त्वाचे आहे.
अ) गृहपाठ
ब) स्वाध्याय
क) चाचणी
ड) प्रकल्प
- ४) एका रेडिमेड कापड दुकानदाराला विविध मापांचे शर्ट दुकानात ठेवायचे आहेत यासाठी ——— या सांख्यिकीचा वापर करावा.
अ) मध्यमान
ब) मध्यांक
क) बहुलक
ड) शेकडेवारी
- ५) विद्यार्थ्यांची संज्ञा, विविध घटना, नियम व तत्त्वे इत्यादी बाबी स्मरणशक्तीच्या जोरावर सांगण्याची क्षमता वाढविणे ही बोधात्मक क्षेत्राच्या ——— स्तरांशी संबंधित आहे.
अ) ज्ञान
ब) आकलन
क) मूल्यमापन
ड) संश्लेषण

प्र.६ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

२०

- अ) प्रकल्प कार्याचे महत्त्व सांगा.
- ब) मध्यमान व मध्यांक तुलना करा.
- क) प्रसामान्य संभव वक्र
- ड) भावात्मक अध्ययन क्षेत्रातील स्तर
- इ) चांगल्या मूल्यमापन साधनाचे गुणधर्म सांगा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Assessment for Learning (BED2302)**

Day & Date: Monday, 20-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 10

- 1) Evaluation may be defined as a systematic process of determining the extent to which educational _____ are achieved.
 - a) Thought
 - b) Objectives
 - c) Experience
 - d) Evidence

- 2) Short and long answer questions could not include in _____ Exam, it is the limitation of this exam.
 - a) Oral
 - b) Online
 - c) Competitive
 - d) Open book

- 3) _____ is an important for a students to gain knowledge and experience in school.
 - a) Homework
 - b) Assignment
 - c) Test
 - d) Project

- 4) A shopkeeper of readymade material wants to keep various measures shirts in his shop for it the should use _____ statistics.
 - a) Mean
 - b) Median
 - c) Mode
 - d) Percentage

- 5) Increase the student ability all to recall terms, facts, rules and principles etc. it is concerned with _____ cognitive domain.
 - a) knowledge
 - b) understanding
 - c) Evaluation
 - d) Synthesis

- 6) The shape of normal probability curve is as _____.
 - a) Bell shape
 - b) Circle
 - c) Square
 - d) Pyramid

- 7) In the triangle of evaluation process are objective, learning experience and _____ the three aspects.
 - a) Teaching Aids
 - b) Evaluation
 - c) Tools of evaluation
 - d) Techniques

- 8) _____ evaluation type of evaluation used at the end of the term, course or programs for purpose of evaluation.
- a) Formative evaluation
 - b) Summative evaluation
 - c) Placement evaluation
 - d) Diagnostic evaluation
- 9) In _____ students can learn at their own pace and according to their interests.
- a) Grading System
 - b) Credit system
 - c) Choice based system
 - d) Percentile
- 10) The full form of CCE is _____.
- a) Content Comprehensive Evaluation
 - b) Continuous Comprehensive Evaluation
 - c) Continuous Comprehensive Examination
 - d) Continues Cognitive Evaluation

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) Explain Principles of Evaluation.
- b) Explain New trends in Examination system.

Q.3 Answer the following questions. 10

- a) Explain the importance of Portfolio.
- b) Explain problems of grading system.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) 15

- a) Explain relation in Measurement, Evaluation and Assessment with example.

OR

- b) Explain in detail the measures of Central tendency.

Q.5 Answer the following questions. (Any One) 15

- a) Explain the three domain of assessment and write about the cognitive domain with example.

OR

- b) Explain the concept of constructivism evaluation in detail with their criteria and procedure.

Q.6 Write Short Notes. (Any Four) 20

- a) Importance of Project
- b) Difference between Mean and Median
- c) Normal probability curve
- d) Stages of Affective domain
- e) Criteria of good evaluation tools

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.एड. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Pedagogy of a School Subject One – Part - II
Marathi (BED2309)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०५

- १) प्रत्यक्ष कृती करण्यासाठी — परीक्षा प्रकार उपयोगी पडतो.
अ) तोंडी परीक्षा ब) लेखी परीक्षा
क) प्रात्यक्षिक परीक्षा ड) सराव परीक्षा
- २) पाठ्यक्रम हा — साठी असतो.
अ) इयत्ता ब) स्तर
क) विषय ड) शिक्षक
- ३) वर्गात शिक्षक शिकवत असताना विद्यार्थी सकारात्मक मान हलवतात हे — चे उदाहरण आहे.
अ) शाब्दिक प्रत्यक्ष अध्ययन ब) अशाब्दिक प्रत्यक्ष अध्ययन
क) प्रत्यक्ष अध्ययन ड) अप्रत्यक्ष अध्ययन
- ४) — ही पाठाची पहिली पायरी आहे.
अ) प्रस्तावना ब) हेतुकथन
क) विषयविवेचन ड) स्वाध्याय
- ५) ऊन हून हा प्रत्यय — विभक्ती मध्ये वापरला जातो.
अ) प्रथमा ब) द्वितीया
क) चतुर्थी ड) पंचमी

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

१०

- अ) अध्ययन अनुभव संकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा.
- ब) भाषिक कौशल्य संकल्पना स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) ज्ञानरचनावादाची संकल्पना स्पष्ट करून ज्ञानरचनावादाची उद्दिष्टे व पाठाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
- ब) मराठी विषयाची संरचना सांगून स्वरूप व फायदे लिहा.
- प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) एक वार्षिक नियोजनाचे फायदे
- ब) कृतीपत्रिका संकल्पना
- क) इयत्ता आठवी मराठी सुलभभारती विषयाचे पाठ्यपुस्तक परीक्षण
- ड) शब्दांच्या जाती

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.एड (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६
Pedagogy of a School Subject One – Part- II
Hindi (BED2310)

वार, तारीख: बुधवार, २२-०४-२०२६
समय: दोपहर ०३:०० से ५:००

कमाल गुण: ४०

सूचनाएँ: १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

- प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर उचित पर्याय चुनकर लिखिए। ०५
- १) पाठ्यपुस्तक का आंतरिक गुण ---- है।
अ) आकार ब) मुद्रण
क) क्रमबद्धता ड) मूल्य
- २) पाठ्यचर्या की उद्दिष्टपूर्ति के लिए ---- की जरूरत होती है।
अ) पाठ्यपुस्तक ब) पाठ्यक्रम
क) हस्तपुस्तिका ड) आशय ज्ञान
- ३) पृथक्करण करने से विषय के विविध घटक स्पष्ट होते हैं ये ---- के लाभ हैं।
अ) आशय विश्लेषण ब) पाठ्यपुस्तक विश्लेषण
क) पाठ्यक्रम विश्लेषण ड) पाठ्यचर्या विश्लेषण
- ४) पाठ्यचर्या में ---- विषयों का समावेश होता है।
अ) दो ब) विविध
क) तीन ड) चार
- ५) मूल भाषा किसी एक स्थान की भाषा जो ---- में उत्पन्न हुई।
अ) मध्ययुग ब) आरंभ
क) आधुनिक युग ड) कोई और
- प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए। १०
- अ) वार्षिक नियोजन के तत्त्व, लाभ और स्वरूप लिखिए।
ब) व्याकरण अध्यापन की पद्धतियाँ लिखिए।

- प्र.३ निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) १०
- अ) पाठ्यक्रम का अर्थ, स्वरूप और पाठ्यक्रम निर्माण के तत्त्व लिखिए।
अथवा
- ब) हिंदी भाषा शिक्षक की योग्यता एवं गुण लिखिए।
- प्र.४ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी तीन) १५
- अ) हिंदी अध्यापन में घटक नियोजन का महत्त्व
ब) पाठ्यपुस्तक हिंदी के आंतरिक गुण
क) हिंदी भाषा शिक्षा में मूल्य शिक्षा का महत्त्व
ड) हिंदी दिवस मनाना महत्त्व

Seat No.	
----------	--

Set **P**

B.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part- II
English (BED2311)

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct alternative. 05

- 1) In Grammar Lesson Plan, firstly examples are given and then pupil form generation this comes in _____ method of teaching.
 - a) Indo-deductive
 - b) Deductive
 - c) Inductive
 - d) None of these
- 2) In 1990, _____ stated that the teacher training colleges should start workshop on CCM.
 - a) NCTE
 - b) SBTE
 - c) UGC
 - d) NTA
- 3) 'That joke was so funny, I nearly died'. This is the example of _____. (figure of speech).
 - a) Metaphor
 - b) Personification
 - c) Hyperbole
 - d) Paradox
- 4) 'Textbook is half of the Apparatus of Teaching' _____ stated this definition of Textbook.
 - a) R. S. Trivedi
 - b) Katting
 - c) V. K. Golak
 - d) Oxford dictionary
- 5) 'To enable the pupil to understand the beauty of thought and imagination', this is the objective of teaching _____.
 - a) Grammar
 - b) Poetry
 - c) Composition
 - d) Prose

Q.2 Answer the following question. 10

- a) State the steps of Composition Lesson Plan.
- b) Causes of incorrect pronunciation of students in Indian context

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Define the concept of Unit Test. Discuss in detail steps of Unit Test.
- b) Essential qualities of good English Teacher

Q.4 Write short notes. (Any Three)

15

- a) State any one figures of speech with examples
- b) Concept of CCE
- c) Need of Unit plan for teacher
- d) Role of Teacher in classroom and outside classroom programmes

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.एड. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल - २०२६
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part - II
Mathematics (BED2312)

वार, दिनांक: बुधवार, २२-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०५
- १) पाठ्यक्रम घटक, अध्यापन उद्दिष्टे, उपलब्ध तासिका व मूल्यमापन या मितींचा विचार ---- नियोजनात केला जातो.
अ) पाठ व घटक ब) घटक
क) पाठ ड) वार्षिक
 - २) गणितात तोंडी परीक्षा हे ---- मूल्यमापन तंत्र आहे.
अ) आकारिक ब) साकारिक
क) संख्यात्मक ड) यापैकी नाही
 - ३) घटक चाचणीची गुणवत्ता जाणणे हा हेतू ---- चा आहे.
अ) संविधान तक्त्या ब) गुणदान योजना
क) प्रश्नपेढी ड) प्रश्नवार पृथक्करण
 - ४) भूमितीच्या आशय विश्लेषणात 'प्रतल' चा समावेश ---- मध्ये होतो.
अ) व्याख्या ब) संज्ञा
क) संकल्पना ड) नियम
 - ५) ५ सेंटिमीटर बाजू असणाऱ्या समभुज चौकोनाचे लहान कर्णाची लांबी ६ सेंटिमीटर आहे तर त्या समभुज चौकोनाचे क्षेत्रफळ किती?
अ) २४ से.मी.^२ ब) १५ से.मी.^२
क) ७.५ से.मी.^२ ड) ३० से.मी.^२

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) गणितामध्ये नैदानिक चाचणी गरज व पायऱ्या स्पष्ट करा. ०५
- ब) इयत्ता आठवीला भूमितीतील समलंब चौकोनाचे क्षेत्रफळ कसे शिकवाल? ०५

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) घटक चाचणी म्हणजे काय? गणितामध्ये घटक चाचणी रचना पायऱ्या स्पष्ट करा.
- ब) विषय संरचना म्हणजे काय? विषय संरचनेची गणित शिक्षकास का गरज असते? अंकगणिताची विषय संरचना स्पष्ट करा. अध्ययन अध्यापन करताना या संरचनेचा कसा उपयोग कराल ते स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) १५
- अ) गणित अध्यापनात वार्षिक नियोजनाची गरज स्पष्ट करा.
- ब) वस्तुनिष्ठ प्रश्नांचे प्रकार गणितातील योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- क) गणित अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील फरक स्पष्ट करा.
- ड) गणित शिक्षक व्यावसायिक विकासासाठीचे विविध कार्यक्रम स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part- II
Mathematics (BED2312)**

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) Syllabus unit, objectives, available periods and evaluation are four dimensions in _____ plan.

a) Lesson & Unit	b) Unit
c) Lesson	d) Year

- 2) Oral test is a tool of _____ evaluation in mathematics.

a) Formative	b) Summative
c) Quantitative	d) None of these

- 3) To know the quality of unit test is a purpose of _____.

a) Blue Print	b) Marking System
c) Question	d) Question wise Analysis

- 4) In content analysis of geometry, the 'plane' is included in _____.

a) definition	b) term
c) concept	d) laws

- 5) Find the area of Rhombus having side 5 cm and small diagonal is of 6 cm?

a) 24 cm ²	b) 15 cm ²
c) 7.5 cm ²	d) 30 cm ²

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) Explain need and steps of diagnostic test in mathematics.
- b) How you will teach area of trapezium at VIII standard?

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) What is unit test? Explain steps of unit test construction in mathematics.
- b) What is subject structure? Explain need of subject structure. Explain the subject structure of Arithmetic. Explain how you will use this subject structure in your teaching learning.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)**15**

- a) Explain the need of year plan in mathematics teaching.
- b) Explain types of objective questions with suitable example in mathematics.
- c) Explain difference between curriculum and syllabus in mathematics.
- d) Explain various programmes for professional development of mathematics teacher.

Seat No.	
----------	--

Set P

B.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Urdu (BED2313)

Day & Date: Wednesday, 22-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

05

سوال نمبر 1. مندرجہ ذیل کی خانہ پُری کیجیے۔

- (1) کیوں، کیا اور کیسے پڑھانا چاہیے کا شمار۔۔۔۔۔ میں ہوتا ہے۔
 (A) اکائی کی منصوبہ بندی
 (B) سالانہ منصوبہ بندی
 (C) سبق کی منصوبہ بندی
 (D) ان میں سے سبھی
- (2) مستند خاکہ۔۔۔۔۔ پر منحصر ہوتا ہے۔
 (A) سوالات کی قسمیں
 (B) مقاصد
 (C) اسباق
 (D) ان میں سے سبھی
- (3) سرورق کا شمار کتاب کے۔۔۔۔۔ حصے میں ہوتا ہے۔
 (A) اندرونی
 (B) بیرونی
 (C) اندرونی اور بیرونی
 (D) ان میں سے سبھی
- (4) سوالات کے اہم۔۔۔۔۔ قسمیں ہیں۔
 (A) پانچ
 (B) دو
 (C) تین
 (D) چار
- (5) معلم کی پیشہ وارانہ ترقی میں۔۔۔۔۔ کا اہم ہوتا ہے۔
 (A) Head Master
 (B) Subject Organization
 (C) Student
 (D) Parents

05

سوال نمبر 2. (الف) اکائی کی منصوبہ بندی کے تین جُز کی وضاحت کیجیے۔

05

(ب) CCE کے کسی ایک قسم پر روشنی ڈالیے۔

10

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجئے۔ (کوئی ایک)

- (1) کسی ایک درسی کتاب کا تجزیہ کیجئے۔
- (2) اعلیٰ اُردو مُعلم کی خصوصیات بیان کیجئے۔

15

سوال نمبر.4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات مختصر میں دیجئے۔ (کوئی تین)

- (1) "اُردو کی ساخت" پر روشنی ڈالیئے۔
- (2) سالانہ منصوبہ کس طرح سے کی جاتی ہے؟
- (3) سوالات کی قسمیں بیان کیجئے۔
- (4) معلم اپنی پیشہ وارانہ ترقی کس طرح سے کرنا چاہیئے۔

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.एड. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two – Part - II
General Science (BED2315)

वार, दिनांक : शुक्रवार, २४-०४-२०२६

कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०५
- १) पुस्तकासह चाचणीसाठी ——— प्रकारच्या प्रश्न प्रकाराचा वापर केला जातो.
 अ) वस्तुनिष्ठ ब) लघुत्तरी
 क) मुक्तप्रश्न ड) उच्च स्तररीय वस्तुनिष्ठ
- २) निश्चित वेळेत पूर्ण करावयाचा अभ्यासक्रमाचा आराखडा म्हणजे ——— होय.
 अ) पाठयक्रम ब) अभ्यासक्रम
 क) पाठयपुस्तक ड) आशय
- ३) संविधान तक्त्यास ——— असेही म्हणतात.
 अ) घटक चाचणी ब) संकलित गुणपत्रक
 क) त्रिमीती फलक ड) यापैकी नाही
- ४) एकाच घटकाचा अभ्यास वरच्या इयत्तांना अधिक विस्ताराने करणे ही ——— पाठयक्रम रचनेची पद्धती आहे.
 अ) ऐतिहासिक ब) घटक
 क) लवचिक ड) समकेंद्री
- ५) आशय, उद्दिष्टे व प्रश्नप्रकारानुसार महत्त्वांश या तीन नितीचा विचार ——— नियोजनात होतो.
 अ) घटक ब) घटक चाचणी
 क) पाठ ड) वार्षिक

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. १०
- अ) आकारिक व संकलित मूल्यमापनातील फरक स्पष्ट करा.
 ब) पाठ नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणताही एक) १०
- अ) विज्ञान शिक्षकांसाठी व्यावसायिक वाढ का महत्वाची आहे? व्यावसायिक वाढ अद्ययावत करण्याचे वेगवेगळे मार्ग स्पष्ट करा.
- ब) चांगल्या विज्ञान पाठ्यपुस्तकाचे निकष स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही तीन) १५
- अ) विज्ञानातील परीक्षांचे प्रकार कोणते आहेत?
- ब) विज्ञान अभ्यासक्रम तयार करण्याचे तत्त्व स्पष्ट करा.
- क) पाठ नियोजनात आयसीटीचा (ICT) वापर करण्याचे काय फायदे आहेत?
- ड) घटक नियोजनाचे विविध पैलू स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two – Part - II
General Science (BED2315)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) In open book test _____ type of questions are used.
 - a) Objective
 - b) Short answer
 - c) Open ended
 - d) Higher graded objective

- 2) An outline of course of study to be completed in fixed time is called as _____.
 - a) Syllabus
 - b) Curriculum
 - c) Textbook
 - d) Context

- 3) The blue print is also called as _____.
 - a) Unit test
 - b) Overall mark sheet
 - c) Three Dimensional
 - d) None of above

- 4) Study the same content in more detail to the next slandered is _____ method of syllabus construction.
 - a) Historical
 - b) Unit
 - c) Flexible
 - d) Concentric

- 5) In _____ Planning weightage to content(subunit), objectives and types of questions are in three dimension.
 - a) Unit
 - b) Unit Test
 - c) Lesson
 - d) Year

Q.2 Answer the following question. 10

- a) What is the difference between formative and summative evaluation?
- b) Explain the types of lesson planning.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Why professional growth is important for science teachers? Explain the different ways of updating.
- b) What are the criteria of a good science textbook?

Q.4 Answer the following question. (Any Three)

15

- a)** What are the types of examinations in science?
- b)** Explain the principles of designing a science curriculum.
- c)** What is the benefit of using ICT in lesson planning?
- d)** Explain various aspects of unit plan.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) इतिहास शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये सांगा. विद्यार्थ्यांमध्ये इतिहास विषयाची अभिरुची निर्माण करण्यामधील इतिहास शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) घटक नियोजनाचा अर्थ सांगा. घटक नियोजन तयार करताना तुम्ही इतिहास शिक्षक म्हणून कोणत्या बाबी लक्षात घ्या ते स्पष्ट करा.
- प्र.४ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) उपयोजित इतिहास
- ब) भारतीय लोकशाही
- क) चांगल्या इतिहास पाठ्यपुस्तकाचे निकष
- ड) निकष संदर्भ चाचणी

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two – Part - II
History (BED2316)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) The main purpose of a unit test to check students is _____.
 - a) Attendance
 - b) Understanding
 - c) Handwriting
 - d) Marks
- 2) A norm referenced test compares students scores with the _____.
 - a) Themselves
 - b) Books
 - c) Group Average
 - d) Highest marks
- 3) Content cum methodology means _____.
 - a) Mastery on content
 - b) Mastery on method
 - c) Mastery on content and method
 - d) Meaningful integration of content and method
- 4) _____ was the chairman of draft committee while making the constitution of India.
 - a) Dr. Rajendra Prasad
 - b) Dr. Babasaheb Ambedkar
 - c) Pandit Nehru
 - d) Dr. Sarvapalli Radhakrishnan
- 5) _____ participation is the essential aspects of professional development of history teacher.
 - a) Conferences
 - b) Seminars
 - c) Workshop
 - d) Above all

Q.2 Write short answers.

- a) Explain the steps of Diagnostic test. 05
- b) Explain the relation between curriculum and syllabus of history. 05

Q.3 Answer of the following question. (Any One) 10

- a) State the Qualities of History Teacher. Explain the role of History teacher in developing interest towards history among the students.
- b) State the meaning of Unit Plan. Explain the aspects you as a history teacher will consider while preparing a unit plan.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)

15

- a) Applied History
- b) Indian Democracy
- c) Criteria of good history textbook
- d) Criterion reference test

प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

१५

- अ) नकाशा वाचनाचे फायदे लिहा.
- ब) कृतिसंशोधन म्हणजे काय?
- क) मूल्यनिर्धारणची संकल्पना स्पष्ट करा.
- ड) घटक नियोजनाची अंगे स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject Two – Part - II
Geography (BED2317)**

Day & Date: Friday, 24-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) There are _____ types of planning.

a) Two	b) Three
c) Four	d) Five

- 2) Which step will be come after the 'what aspect' of unit planning?

a) Why aspect	b) How aspect
c) a & b	d) None of these

- 3) Earthquake topic comes under _____ branch.

a) Regional Geography	b) Natural Geography
c) Human Geography	d) Practical Geography

- 4) 'Match the following' this type of question is related to _____.

a) Objective question	b) Essay type
c) Short	d) None of these

- 5) Among steps of lesson _____ is not step of lesson.

a) Introduction, statement of aim
b) Content
c) Previous knowledge
d) Assignment

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) Write the need & importance of annual planning.
- b) Explain the different types of question.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Analyse VIII std book which you have studied in detail.
- b) Write the essential question of Geography teacher.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)

15

- a)** Write the benefits of map reading.
- b)** What is meant by action research?
- c)** Explain the concept of Assessment
- c)** Explain the different aspect of unit planning.

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) भारत राष्ट्राच्या संदर्भात लिंगभाव शिक्षण स्पष्ट करा.
ब) महिला सक्षमीकरणाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) लिंगभाव असमानतेचा अर्थ
ब) लिंगभाव संवेदनशीलता
क) लिंगभाव समानतेशी संबंधित भारतीय संविधानातील कलमे
ड) लैंगिक छळ निवारणासाठी संस्थात्मक यंत्रणा

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Gender, School and Society (1/2) (BED2401)**

Day & Date: Thursday, 16-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Right side number indicates marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 05

- 1) _____ is socially structured and human made concept.
 - a) Sex
 - b) Gender
 - c) Male
 - d) Female
- 2) Women empowerment means making _____ capable.
 - a) Men
 - b) Parent
 - c) Women
 - d) Society
- 3) The Government of Maharashtra announced the first Women's Policy in the year _____.
 - a) 1994
 - b) 2004
 - c) 2014
 - d) 2024
- 4) According to Article _____ of the Indian Constitution guarantees equality of opportunity for all citizens in matters relating to public employment.
 - a) 14
 - b) 15
 - c) 16
 - d) 17
- 5) The Mukhyamantri Majhi Ladki Bahin Yojana is a policy of the _____ Government.
 - a) Central
 - b) State
 - c) District
 - d) Regional

Q.2 Write Short Answer.

- a) State the NEP- 2020 related to women empowerment. 05
- b) State the different Policies of Central Government for Gender Equality. 05

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the gender education with respect to the nation of India.
- b) Explain the need and importance of empowerment of women.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)

15

- a)** Meaning of gender inequality
- b)** Gender sensitization
- c)** Articles in Indian Constitution related to gender equality
- d)** Institutional mechanism for redressing sexual harassment

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.एड. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Knowledge and Curriculum - Part II (1/2) (BED2402)

वार, दिनांक : शनिवार, १८-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०५
- १) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य वाढविण्याकरिता युनेस्कोचे प्राथमिक ध्येय ---- आहे.
 - अ) आर्थिक विकासाला चालना देणे
 - ब) शांतता आणि सुरक्षितता वाढविणे
 - क) सांस्कृतिक वारशांचे संरक्षण करणे
 - ड) शिक्षण, विज्ञान आणि संस्कृतीला चालना देणे
 - २) 'मुलादयोगी शिक्षण योजना' ---- यांनी मांडली.
 - अ) महात्मा गांधी
 - ब) रविंद्रनाथ टागोर
 - क) जे. कृष्णमूर्ती
 - ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 - ३) खालीलपैकी ---- प्रकारचा अभ्यासक्रम वास्तविक जगातील समस्या आणि परिस्थितीवर आधारित आहे.
 - अ) पारंपारिक अभ्यासक्रम
 - ब) प्रकल्प आधारित अभ्यासक्रम
 - क) विषय केंद्रित अभ्यासक्रम
 - ड) मुख्य अभ्यासक्रम
 - ४) खालीलपैकी ---- हे वाक्य कारण किंवा विश्वास यांच्याशी संबंधित बरोबर वाक्य आहे.
 - अ) कारण भावनांवर आधारित आहे
 - ब) विश्वास हा पुराव्यावर आधारित आहे
 - क) कारण पुरावा आणि तर्क यावर अवलंबून आहे
 - ड) सर्व वाक्य बरोबर आहेत
 - ५) खालीलपैकी ---- हा 'वेबलिओग्राफी' चा अर्थ आहे?
 - अ) विशिष्ट विषयावरील पुस्तकांची यादी
 - ब) विशिष्ट विषयावरील लेखांची यादी
 - क) विशिष्ट विषयावरील वेबसाईट्स आणि ऑनलाईन संसाधनांची यादी
 - ड) विशिष्ट विषयावरील जर्नल्सची यादी

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.
- अ) बहुसांस्कृतिकतेचा अभ्यासक्रमावरील परिणाम सांगा. 0५
- ब) राष्ट्रवादाची संकल्पना सांगा. 0५
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0
- अ) जे. कृष्णमूर्ती यांचे शिक्षणावरील ज्ञानशास्त्रीय विचार तपशीलवार स्पष्ट करा.
- ब) 'अध्यापन आणि प्रशिक्षण' व 'कारण आणि विश्वास' यामधील फरक सांगा.
- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) १५
- अ) अभ्यासक्रमाचे प्रकार
- ब) आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य वाढविण्यामधील युनेस्कोची भूमिका
- क) चांगल्या पाठय-पुस्तकाचे निकष
- ड) संदर्भ पुस्तकांची गरज

Seat No.	
----------	--

Set

P

B.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: March/April - 2026
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Knowledge and Curriculum - Part II (1/2) (BED2402)

Day & Date: Saturday, 18-04-2026
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options.**05**

- 1) The following _____ is the primary goal of UNESCO in promoting international understanding.
 - a) To promote economic development
 - b) To foster peace and security
 - c) To protect cultural heritage
 - d) To promote education, science and culture

- 2) 'Basic Scheme of Education' is suggested by _____.
 - a) Mahatma Gandhi
 - b) Rabindranath Tagore
 - c) J. Krishna Murthy
 - d) Dr. Babasaheb Ambedkar

- 3) The following _____ type of curriculum is based on real world problems and scenarios.
 - a) Traditional curriculum
 - b) Project based curriculum
 - c) Subject centered curriculum
 - d) Core curriculum

- 4) The following _____ sentence is correct related to faith or reason.
 - a) Reason is based on emotions
 - b) Faith is based on evidence
 - c) Reason is based on evidence and logic
 - d) All sentences are correct

- 5) The following _____ is the meaning of 'Webliography'.
 - a) A list of books on a particular topic
 - b) A list of articles on a particular topic
 - c) A list of websites and online resources on a particular topic
 - d) A list of journals on a particular topic

Q.2 Answer the following questions in brief.

- a) State the effects of multiculturalism on curriculum.
- b) State the concepts of nationalism.

05**05**

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain in detail epistemological thoughts of J. Krishna Murthy's on education.
- b) State the distinction between 'reason and faith' and 'teaching and training'.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three) 15

- a) Types of Curriculum
- b) Role of UNESCO in developing international understanding
- c) Criteria of good text-book
- d) Need of reference books

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.एड. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Creating an Inclusive School (1/2) (BED2403)

वार, दिनांक : मंगळवार, २१-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०५
- १) स्मरणशक्तीचे प्रशिक्षण ——— मुलांना जास्त उपयुक्त ठरते.
अ) श्रवणदोष ब) बौद्धिक अक्षम
क) दृष्टीदोष ड) शारीरिक अक्षम
 - २) समावेशित शाळेत ——— मुलांसाठी वेगळी शौचालये हवीत.
अ) श्रवणदोष ब) बौद्धिक अक्षम
क) दृष्टीदोष ड) शारीरिक अक्षम
 - ३) विकलांग बालकांना शाळेत जाता यावे व प्राथमिक शिक्षण पूर्ण करता यावे यासाठी परिवहन व्यवस्था करण्याची शिफारस ——— मध्ये करण्यात आली.
अ) शिक्षण हक्क अधिनियम २००९
ब) भारतीय शिक्षण आयोग
क) मानवी हक्क जाहीरनामा
ड) १९८६ चा राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण
 - ४) लेखनदोष म्हणजे ——— होय.
अ) डिसलेक्सिया ब) डिसकॅलक्युलिया
क) अवबोध ड) डिसग्राफीया
 - ५) अपंगासाठी ओळखपत्र ——— कडून दिले जाते.
अ) जिल्हा परिषद ब) समाजकल्याण अधिकारी
क) मध्याध्यापक ड) पंचायत समिती

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १०
- अ) समावेशक शिक्षणाची संकल्पना, फायदे स्पष्ट करा.
 - ब) सर्वसमावेशक शाळांतील अडथळे स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) १०
- अ) सर्वसमावेशक शाळांसाठी UN, UNESCO, RTE-2009 च्या शिफारशी स्पष्ट करा.
- ब) सर्वसमावेशक शाळांतील वर्गव्यवस्थापन व भौतिक सुविधा स्पष्ट करा.
- प्र.४ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) १५
- अ) दिव्यांग व्यक्ती हक्क अधिनियम २०१६ स्पष्ट करा.
- ब) सर्वसमावेशक शाळांतील आव्हाने स्पष्ट करा.
- क) श्रवणदोष विद्यार्थ्यांची अनुदेशनात्मक कार्यनीती स्पष्ट करा.
- ड) समावेशक शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Creating an Inclusive School (1/2) (BED2403)**

Day & Date: Tuesday, 21-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) Training of memory is essential for _____ students.
 - a) Hearing impaired
 - b) Intellectual Disable
 - c) Visual impaired
 - d) Physical Disable

- 2) For _____ students' different toilets must be in the school.
 - a) Hearing impaired
 - b) Intellectual Disable
 - c) Visual impaired
 - d) Physical Disable

- 3) There must be transport arrangement for going school to handicap child. This recommendation is of _____.
 - a) RTE Act 2009
 - b) Indian Education Commission
 - c) Human right commission
 - d) 1986 National education policy

- 4) Writing defects mean _____.
 - a) Dyslexia
 - b) Dyscalculia
 - c) Perception
 - d) Dysgraphia

- 5) Identity card for handicapped is given by _____.
 - a) Zilla Parishad
 - b) Social welfare officer
 - c) School headmaster
 - d) Panchayat Samiti

Q.2 Write the answer of the following questions. 10

- a) Explain the concept and benefits of inclusive education.
- b) Explain the barriers of inclusive school.

Q.3 Write answer of the following. (Any One) 10

- a) Explain the recommendation of UN, UNESCO, RTE-2009 for inclusive school.
- b) Explain the infrastructural facilities and classroom management for inclusive schools.

Q.4 Write Short Notes. (Any three)**15**

- a) Explain the Rights of persons with disabilities Act - 2016
- b) Explain the challenges of inclusive school.
- c) Explain the instructional strategies for hearing impairment student.
- d) Explain the qualities of inclusive teachers.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.एड्. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल - २०२६
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Educational Management (BED2412)

वार, दिनांक: गुरुवार, २३-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०६:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०५

- १) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्राचे प्रमुख महत्त्व — हे आहे.
 - अ) शिक्षणातील खेळांना प्रोत्साहन देणे
 - ब) फक्त कलात्मक कौशल्ये वाढवणे
 - क) शैक्षणिक नियोजन व संसाधनांचे वाटप मदत करणे
 - ड) फक्त शिक्षक प्रशिक्षणावर लक्ष देणे
- २) वर्ग व्यवस्थापनाचा उद्देश खालीलपैकी — हा आहे.
 - अ) विद्यार्थ्यांवर कडक नियंत्रण ठेवणे
 - ब) फक्त अध्यापनाचे नियोजन व अंमलबजावणी
 - क) शिक्षणासाठी पोषक वातावरण तयार करणे
 - ड) शिस्तभंग केल्यास शिक्षा करणे
- ३) खालीलपैकी मुख्याध्यापकाची एक महत्त्वाची प्रशासकीय भूमिका — ही आहे.
 - अ) कार्यक्रमाचे आयोजन करणे
 - ब) शिस्त राखणे व कर्मचाऱ्यांवर देखरेख ठेवणे
 - क) सर्व विषय शिकवणे
 - ड) फक्त क्रीडादिनाचे आयोजन करणे
- ४) १९८६ च्या सुधारित माध्यमिक शाळा संहितेत एकूण — प्रकरणे आहेत.
 - अ) दहा
 - ब) पाच
 - क) अकरा
 - ड) चार
- ५) माध्यमिक शिक्षण कायद्याचे उद्देश — आहे.
 - अ) सेवकांना सेवेत शाश्वती व स्थिर्य मिळवून देणे
 - ब) कर्मचाऱ्यांच्या सेवा प्रवेश व सेवाशर्तीचे विनियमन करणे
 - क) सार्वजनिक हिताच्या दृष्टीने कर्मचाऱ्यांची कर्तव्ये व कार्ये ठरवून देणे
 - ड) वरील सर्व

- प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. १०
- अ) शैक्षणिक व्यवस्थापनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
ब) शालेय शिक्षणातील उत्तरदायित्व स्पष्ट करा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) मुख्याध्यापकांची भूमिका आणि जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.
ब) वर्ग व्यवस्थापकाची संकल्पना व समस्या स्पष्ट करा.
- प्र.४ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) शाळेतील भौतिक सुविधा
ब) वार्षिक कामाचे नियोजन आणि प्रशासन
क) शाळेच्या नोंदी राखणे
ड) शिक्षणाचे अर्थशास्त्र

Seat No.	
-------------	--

**B.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Educational Management (BED2412)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) The Major importance of economics of education is _____.
 - a) Promotes sports in education
 - b) Enhances artistic talents only
 - c) Helps in planning and resource allocation in education
 - d) Focuses solely on teacher training

- 2) _____ of the following is the purpose of classroom management.
 - a) Controlling students strictly
 - b) Planning and executing teaching only
 - c) Creating an environment conducive to learning
 - d) Punishing students for misbehaviour

- 3) _____ of the following is a key administrative role of a headmaster.
 - a) Organizing the event
 - b) Maintaining discipline and supervising staff
 - c) Teaching all subjects
 - d) Organizing sports day only

- 4) There are a total of _____ chapters in the Revised Secondary School Code of 1986.

a) Ten	b) Five
c) Eleven	d) Four

- 5) The purpose of the Secondary Education Act is _____.
 - a) To provide security and stability to the servants in their service
 - b) To regulate the entry into service and conditions of service of employees
 - c) To define the duties and functions of employees in the public interest
 - d) Above all

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) Explain the types of educational management.
- b) Explain the Accountability in School Education.

- Q.3 Write answer of the following. (Any One)** **10**
- a) Explain the Role and responsibilities of head master.
 - b) Explain the concept and Problems of Classroom Management.
- Q.4 Write Short Notes. (Any Three)** **15**
- a) Physical facilities in School
 - b) Planning and administration of annual work
 - c) Maintenance of school records
 - d) Economics of Education

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

बी.एड. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च / एप्रिल - २०२६
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Value Education (BED2413)

वार, दिनांक: गुरुवार, २३-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०५

- १) मूल्यशिक्षणामुळे समाजात ——— निर्माण होते.

अ) संघर्ष	ब) सुसंवाद
क) स्पर्धा	ड) भेदभाव
- २) शिक्षकाने स्वतःच्या ——— द्वारे विद्यार्थ्यांना मूल्य शिकवावे.

अ) भाषण	ब) शिक्षा
क) नियम	ड) आचरण
- ३) मूल्यशिक्षणामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये ——— भावना वाढीस लागते.

अ) जबाबदारीची	ब) स्पर्धेची
क) भीतीची	ड) स्वार्थाची
- ४) मूल्यसंघर्षावर मात करण्यासाठी योग्य ——— क्षमता आवश्यक आहे.

अ) स्मरण	ब) लेखन
क) निर्णय	ड) निरीक्षण
- ५) "शाळेचा परिसर स्वच्छ ठेवणे" या उपक्रमातून ——— मूल्य प्रामुख्याने रुजते.

अ) वैज्ञानिक दृष्टीकोन	ब) श्रमाची प्रतिष्ठा
क) अध्यात्म	ड) स्वातंत्र्य

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१०

- अ) पालकांचे मूल्यशिक्षणातील योगदान स्पष्ट करा.
- ब) मूल्य संघर्ष उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

१०

अ) मूल्यांची गरज व महत्त्व सांगून मूल्यांचे स्रोत सविस्तर लिहा.
किंवा

ब) मूल्य म्हणजे काय सांगून मूल्य रुजवण्यासाठी विविध उपक्रम सुचवा.

प्र.४ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

१५

अ) मूल्य शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका

ब) मूल्य संघर्ष वरील उपाय

क) मूल्य शिक्षणाबाबत विविध आयोगाच्या शिफारशी

ड) मूल्यशिक्षणात पालक सहभागासाठी उपक्रम

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April - 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Value Education (BED2413)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) Value education creates in _____ the society.

a) Conflict	b) Harmony
c) Competition	d) Discrimination

- 2) The teacher should teach values to the students through his own _____.

a) Speech	b) Punishment
c) Rules	d) Conduct

- 3) Value education develops a sense of _____ in the students.

a) Responsibility	b) Competition
c) Fear	d) Selfishness

- 4) To overcome the value conflict, the right _____ ability is required.

a) Memory	b) Writing
c) Decision	d) Observation

- 5) The value of _____ is mainly instilled through the activity of "Keeping the school premises clean".

a) Scientific approach	b) Dignity of labor
d) Spirituality	d) Freedom

Q.2 Write short answer the following question. 10

- a) Explain the contribution of parents in value education.
- b) Explain value conflict with an example.

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) Explain the need and importance of values and write in detail about the source of values.

OR

- b) Explain what values are and suggest various activities to inculcate values.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)

15

- a) Role of teacher in value education
- b) Solutions for value conflict
- c) Recommendations of various commissions regarding value education
- d) Activities for parental participation in value education

Seat No.	
----------	--

Set P

बी.एड. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: मार्च/एप्रिल – २०२६
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Guidance and Counseling (BED2414)

वार, दिनांक : गुरुवार, २३-०४-२०२६
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

कमाल गुण: ४०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

०५

- १) माध्यमिक स्तरावरील मार्गदर्शन कोणत्या बाबींवर केंद्रित असते?
 - अ) योग्य अभ्यासक्रम व व्यवसायाची निवड
 - ब) शालेय परीक्षेत यश मिळवणे
 - क) समाजात ओळख निर्माण करणे
 - ड) शालेय जीवनात यशस्वी होणे
- २) खालीलपैकी समुपदेशनाचे मुख्य उद्दिष्ट कोणते?
 - अ) ग्राहकाला नेहमी मदत करणे
 - ब) ग्राहकाच्या समस्या सोडवणे
 - क) ग्राहकाला समस्या सोडवण्यात सक्षम बनवणे
 - ड) वरील सर्व
- ३) कलम ४५ अनुसार ४ ते १४ वर्षे वयोगटातील मुलांना कोणता अधिकार मिळतो?
 - अ) मार्गदर्शनाचा
 - ब) पालनपोषणाचा
 - क) माहितीचा
 - ड) संपत्तीचा
- ४) निर्देशित समुपदेशनात पायऱ्या असतात?
 - अ) ५
 - ब) ३
 - क) ७
 - ड) ४
- ५) समुपदेशन प्रक्रियेत — पहिली पायरी असते.
 - अ) समस्या जाणून घेणे
 - ब) माहिती मिळवणे
 - क) उपाय सुचवणे
 - ड) मागोवा घेणे

- प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १०
- अ) मार्गदर्शन प्रक्रियेतील अडथळे स्पष्ट करा.
ब) अनुधावन कार्यक्रमाचे समुपदेशनातील महत्त्व सांगा.
- प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) समुपदेशनाची संकल्पना स्वरूप व त्याचे तत्त्वे स्पष्ट करा.
किंवा
ब) माध्यमिक स्तरावर व्यावसायिक शिक्षणात मार्गदर्शनाची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) १५
- अ) निर्देशित समुपदेशनाची वैशिष्ट्ये
ब) विशेष बालकांचे चार प्रकार
क) आरोग्य विषयक मार्गदर्शनाची गरज
ड) मार्गदर्शन सेवेसाठी कायदेशीर तरतुदी

Seat No.	
-----------------	--

Set **P**

**B.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Guidance and Counseling (BED2414)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) On what aspects does guidance at the secondary level focus?
 - a) Choosing the right course and profession
 - b) Success in school examinations
 - c) Creating an identity in the society
 - d) Success in school life

- 2) Which of the following is the main objective of counselling?
 - a) To always help the client
 - b) Solving the client's problems
 - c) To enable the client to solve the problems
 - d) All of the above

- 3) According to Article 45, which right do children between the ages of four and 14 years get?

a) Guidance	b) Nurturing
c) Information	d) Property

- 4) There are _____ steps in guided counseling.

a) 5	b) 3
c) 7	d) 4

- 5) In the counseling process, _____ is the first step.

a) Knowing the problem	b) Getting information
c) Suggesting solutions	d) Asking for help

Q.2 Answer the following questions in detail. 10

- a) Explain the obstacles in the guidance process.
- b) Explain the importance of the follow-up program in counseling.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) 10

a) Explain the concept, nature and principles of counseling.

OR

b) Explain the need and importance of guidance in vocational education at the secondary level.

Q.4 Write Notes. (Any Three) 15

a) Specific features of guided counseling

b) Four types of Special children

c) Need for health guidance

d) Legal provisions for guidance services

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) अध्यापनातील प्रणाली पध्दती स्पष्ट करा व तिचा वर्गातील अध्यापनात होणारा उपयोग सांगा.
- ब) संवादाचा अर्थ, प्रकार व अडथळे स्पष्ट करून वर्गातील संवादाच्या संदर्भात सविस्तर लिहा.
- प्र.४ टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) शैक्षणिक तंत्रज्ञानाची व्याप्ती
- ब) शैक्षणिक तंत्रज्ञान शिक्षकाची वैशिष्ट्ये
- क) व्यक्तिगत अध्यापन (केलर योजना)
- ड) आय.सी.टी. प्रयोगशाळा

Seat No.	
----------	--

Set **P**

**B.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April – 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Education Technology (BED2415)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) Educational Technology makes systematic use of ____ in teaching.
 - a) Guess
 - b) Scientific principles
 - c) Discipline
 - d) Memory
- 2) In Educational Technology, the teacher's important role is _____.
 - a) Leader
 - b) Change agent
 - c) Clerk
 - d) Supervisor
- 3) Barriers in classroom communication mainly effect on _____.
 - a) Discipline
 - b) Learning
 - c) Attendance
 - d) Homework
- 4) Smart board is ____ educational aid.
 - a) Visual
 - b) Audio
 - c) Audio-Visual
 - d) None of these
- 5) ICT laboratory is mainly used for _____.
 - a) Sports
 - b) Cooking
 - c) Digital learning
 - d) Attendance

Q.2 Write short answer. 10

- a) Meaning and Objectives of Educational Technology.
- b) Write any two examples of audio-visual teaching aids.

Q.3 Write detailed answer to the following question. (Any One) 10

- a) Explain the system approach in teaching and its application in classroom teaching.
- b) Describe the meaning, types and barriers of communication with special reference to classroom communication.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)

15

- a)** Scope of educational technology
- b)** Characteristics of an E.T. teacher
- c)** Personalized instruction (Keller Plan)
- d)** ICT laboratory

- प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०
- अ) पर्यावरण शिक्षणाचा अर्थ सांगा. पर्यावरण शिक्षणाची उद्दिष्टे, गरज व महत्व स्पष्ट करा.
- किंवा
- ब) प्रदुषण म्हणजे काय? जलप्रदुषणाची कारणे, व त्याचे मानवी आरोग्यावरील परिणाम सांगून उपाययोजना सूचवा.
- प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) १५
- अ) पर्यावरण संरक्षक कायदा (१९८६)
- ब) माध्यमिक स्तरावरील पर्यावरण शिक्षणाचे अभ्यासपूरक उपक्रम
- क) पर्यावरण शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका
- ड) स्थानिक समुदायामध्ये पर्यावरण समस्येसंदर्भात जाणीव जागृती विकसन

Seat No.	
-------------	--

Set **P**

**B.Ed. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March//April – 2026
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Environmental Education (BED2416)**

Day & Date: Thursday, 23-04-2026
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05

- 1) According to NEP 2020 Environmental Education should develop values like sustainability and _____.
 - a) Competition
 - b) Equality
 - c) Responsibility
 - d) Modernity
- 2) Heuristic method encourages student to discover knowledge through _____.
 - a) Lecture
 - b) Experience
 - c) Reading
 - d) Repetition
- 3) The silent valley movement started was aimed at saving forests in _____.
 - a) Kerala
 - b) Assam
 - c) Gujarat
 - d) Punjab
- 4) Ozone layer protects life on Earth by blocking harmful _____ rays.
 - a) Alpha
 - b) X
 - c) UV
 - d) Radio
- 5) Soil pollution reduces the _____ of crops.
 - a) Price
 - b) Color
 - c) Size
 - d) Yield

Q.2 Answer the following questions.

- a) Explain the Chipko and Apiko movement. 05
- b) State the cause and effect on environment of Population Explosion. 05

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

- a) State the meaning of Environmental Education? Explain the objectives, need and importance of Environmental Education.
- b) What is mean by Pollution? State the causes and its effects on human life and suggest remedies.

Q.4 Write Short Notes. (Any Three)

15

- a)** Environmental Protection Act (1986)
- b)** Co- curricular activities for Environmental Education at Secondary level
- c)** Role of Teacher in Environmental Education
- d)** Development of awareness about environmental problems among
Local community